

1. Samenvatting

Staatssecretaris Jansen van Infrastructuur en Waterstaat heeft een beleidswijziging aangekondigd rond het spoorvervoer. Met de voorstellen voor het Robuust Basisnet wordt stevig uitgegaan van een kansbenadering en minder nadruk op de effecten middels een risicobenadering, wat de basis vormt in het Nederlandse veiligheidsbeleid. Hiermee is incidentbeheersing geen zaak meer van de veroorzaker of beheerder van een risico, maar van gemeenten, veiligheidsregio's en provincies. Aangezien het transport van gevaarlijke stoffen door de energietransitie naar verwachting zal toenemen, is dit een punt van zorg. Het Veiligheidsberaad heeft dan ook een *position paper* opgesteld om de staatssecretaris op andere gedachten te brengen. Inmiddels heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen die de staatssecretaris oproept geen onomkeerbare stappen te nemen, alvorens hierover overeenstemming te hebben met gemeenten en veiligheidsregio's.

2. Algemeen

Onderwerp:	Ontwikkelingen spoorvervoer	Opgesteld door:	VRHM Strategie en Beleid W. Pos
Voorstel t.b.v. vergadering:	Algemeen Bestuur	Datum:	3 juli 2025
Agendapunt:	15.	Bijlage(n):	1
Portefeuille:	P. Verhoeve (DB) H. Zuidijk (VD)	Status:	Informatief
Vervolgtraject besluitvorming:	-	Datum:	-

3. Toelichting

Op 19 december 2024 heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat een brief naar de Tweede Kamer gestuurd waarin hij aangeeft hoe invulling en uitvoering te willen geven aan het basisnet en de regelgeving rondom spoorwegemplacements. Het gaat hierbij om regelgeving voor wat betreft het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor. De keuzes die de staatssecretaris in de Kamerbrief aankondigt, hebben stevige gevolgen voor gemeenten, provincie en veiligheidsregio's. Er is sprake van een compleet andere benadering van spoorveiligheid, zowel op doorgaand spoor als bij placements. In onze regio vindt spoorvervoer met gevaarlijke stoffen met name plaats over het traject Rotterdam-Utrecht, door de bebouwde kom van Nieuwerkerk aan den IJssel en Gouda. Spooreplacements kent deze regio niet.

Beleidswijzigingen

De staatssecretaris spreekt het voornemen uit om het huidige basisnet om te vormen naar een zogenaamd 'robuust basisnet' en kondigt in de brief aan hoe dat te willen doen. Hij schetst daarvoor twee keuzes die eerder al zijn aangekondigd, namelijk (1) het volledig afschaffen van het basisnet en (2) het basisnet omvormen naar Robuust Basisnet. Variant 2 heeft de voorkeur van de bewindspersoon. Het betreft hierbij een systeemwijziging waarbij incidentbeheersing geen zaak meer is van de veroorzaker of beheerder van een risico. De staatssecretaris wil daarnaast de risicoplafonds en de huidige wetsartikelen die routeren mogelijk maken, afschaffen.

Gevolgen lokale overheden

In combinatie met de verwachte toename van transportbewegingen van gevaarlijke stoffen over spoor als gevolg van de energietransitie en de beoogde woningbouwopgave langs het spoor brengt dit nieuwe en grote uitdagingen met zich mee. Met dit voorstel krijgen de decentrale overheden de verantwoordelijkheid voor veiligheid toegeschoven, terwijl zij geen invloed hebben op de aard en omvang van het vervoer. De VNG, IPO en het Veiligheidsberaad hebben ook hun zorgen geuit over

de voorgenomen wijzigingen omdat incidentbestrijding (en middelen) op en rondom het spoor hiermee volledig voor rekening van gemeente en veiligheidsregio komen. Dit terwijl de huidige slagkracht en escalatiescenario's zijn afgestemd op incidenten op het regulier spoor en niet op de scenario's die zich op emplacementen kunnen voordoen en die een snellere en specifiekere inzet noodzakelijk maken.

Acties

Inmiddels zijn er al meerdere acties ondernomen. Het doel van deze acties is om betere coördinatie en bestuurlijke belangenbehartiging te bewerkstelligen op dit dossier. Een gedeeld gevoel is dat het ministerie te snel gaat met de voorgenomen wijzigingen. Met een verwachte toename van het vervoer over het spoor vanwege de energietransitie is een collectieve aanpak noodzakelijk.

- Mevrouw Caren Frentz, directeur VRZHZ is namens de RCDV benoemd als portefeuillehouder in dit dossier. Helaas heeft zij haar overstap naar de gemeente Rotterdam aangekondigd, waardoor in de RCDV een nieuwe portefeuillehouder zal moeten worden aangewezen;
- De heer Jack Mikkers, portefeuillehouder Brandweer, vervult deze rol in het Veiligheidsberaad. Daarbij wordt eveneens de verbinding met Risicobeheersing gelegd.
- Het Veiligheidsberaad heeft medio maart een position paper opgesteld (bijlage bij deze notitie) waarin het standpunt helder is uiteengezet. Dit stuk is besproken bij het rondetafelgesprek dat de leden van de Tweede Kamer hier eind maart over hadden.
- Eind april nam de Tweede Kamer een motie aan die de staatssecretaris oproept om 'geen onomkeerbare stappen te nemen over het basisnet en spooremlacements, alvorens overeenstemming te hebben bereikt met de gemeenten en veiligheidsregio's, en hierover voor het einde van dit jaar de Kamer te informeren'. VRHM duidt deze ontwikkeling positief.

4. Implementatie en communicatie

Op het moment dat er ontwikkelingen te melden zijn op dit dossier, zal het bestuur daarover worden geïnformeerd.

5. Bijlagen

Position Paper Veiligheidsberaad inzake Robuust Basisnet en Spoorwegemplacementen